Täysistunto

Torstai 12.11.2026 klo 16.00—22.02

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain 60 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 337/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.04 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys ympäristönsuojelulain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että ympäristönsuojelulain mukainen kaivannaisjätteen jätealueita koskeva vakuus asetetaan jatkossa ilman arvonlisäveron osuutta. Ympäristönsuojelulain mukainen jätevakuusjärjestely tarkoittaa, että toiminnanharjoittaja itse tai kolmas taho toiminnanharjoittajan puolesta antaa valvovalle viranomaiselle vakuuden varmistukseksi siitä, että toiminnanharjoittajan jätehuoltoon liittyvät velvoitteet tulevat suoritetuiksi luvan mukaisesti silloinkin, kun toiminnanharjoittaja on maksukyvytön tai maksuhaluton tai kyseessä on muu laiminlyöntitilanne. Ehdotuksen mukaan vakuuslaskelmaan ei enää sisällytettäisi arvonlisäveron osuutta niistä kustannuksista, joiden arvioidaan syntyvän toiminnan lopettamiseen liittyvien jätehuoltotoimien seurauksena.

Esityksen tavoitteena on vuoden 2026 kehysriihen tavoitteiden mukaisesti edistää kaivos- ja mineraalialan yritysten toimintaedellytyksiä. Vakuuden asettaminen arvonlisäverottomana vähentäisi toiminnanharjoittajien vakuusjärjestelyihin liittyviä rahoituskuluja ja taseen ulkopuolisia vastuita sekä kasvattaisi käytettävissä olevaa velkakapasiteettia parantaen toiminnanharjoittajien toimintaedellytyksiä. Esityksen tavoitteena on tällä tavoin edistää kaivosalan yritysten toimintaedellytyksiä ja kotimaisen mineraali- ja akkuklusterin kasvua.

Lakia sovellettaisiin sekä uusiin että jo ennen lain voimaantuloa asetettuihin vakuuksiin. Voimassa olevien ympäristölupien osalta muutos tarkoittaisi, että Lupa- ja valvontavirasto tekisi asiasta uuden päätöksen, jossa ympäristöluvan jätevakuutta koskevaa määräystä muutettaisiin.

Esityksen yhdenmukaisuus EU:n valtiontukilainsäädännön kanssa selvitetään lain hyväksymisen jälkeen konsultoimalla Euroopan komissiota.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

20.06 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Tuossa äsken oli monta semmoista esitystä, missä varmistettiin, että aiheuttaja maksaa -periaate toteutuu, elikkä haitan aiheuttaja joutuu kantamaan kaikki kulut, kun oli lakiesityksiä, joissa niin merituulivoiman kuin maatuulivoiman osalta toiminnanharjoittajan täytyy vastata purusta tulevat kustannukset, ja vakuuksia määrättiin siihen, että tämä nyt hoituu.

Tässä esityksessä valitettavasti mennään nyt toiseen suuntaan elikkä väärään suuntaan ja heikennetään tätä aiheuttaja maksaa -periaatetta, kun kaivosyhtiöiden vakuuksiin ei lueta arvonlisäveroa mukaan, tai niitä alennetaan arvonlisäveron suuruinen määrä, vaikka yhtiöt joutuvat maksamaan arvonlisäveron, elikkä ne eivät ole siitä vapautettuja. Eli todellisuudessa tämä vakuuden arvo pienenee.

Viime kaudella kaivoslakia muutettiin, ja siinä nimenomaisesti näitä vakuusvaatimuksia kiristettiin, koska niistä oli nähty, että ne eivät olleet riittäviä. Toisaalta kattavuutta laajennettiin ja myös täsmennettiin niin, että kaivoksen vaiheittainen sulkeminen ja kunnostaminen on otettava huomioon jo kaivostoiminnan aikana, ja toisaalta määrättiin tämä vakuuden tarkistaminen niin, että sitä voidaan aina arvioida, jotta se todellakin vastaa niitä todellisia kustannuksia, samoin kuin sitten myös etsintävaiheen vakuuksiin vakuudet asetettiin. Todellakin ne kiristykset olivat tarpeellisia.

Mutta nyt siis tällä lakiesityksellä tässä heikennetään näitten vakuuksien todellista kattavuutta, sillä kaivosyhtiöt todellakin maksavat sen alvin, joten sen poistaminen tästä vaaditusta vakuusmäärästä todellisuudessa vähentää toiminnanharjoittajan kykyä kustantaa asianmukaiset toimet, ja nämä kustannukset kaatuvat sitten veronmaksajien maksettavaksi. Näinhän tässä hallituksen esityksessä todellakin todetaankin ihan suoraan, että syy esityksen antamiselle on edistää kaivosalan yritysten toimintaedellytyksiä.

Tässä hallituksen esityksessä on monta ongelmaa, niin kuin siinä suoraan auki kirjoitetaan. Ensinnäkin juuri se, että se ei noudata tuota aiheuttaja maksaa -periaatetta vaan sysää osan aiheuttajan kustannuksista valtiolle. Aiheuttaja maksaa eli aiheuttamisperiaate on yksi ympäristöpolitiikan keskeisistä periaatteista, mihin nojaa niin EU:n perussopimus kuin ympäristövastuudirektiivi. Ympäristönsuojelulainsäädäntöön perustuva vakuus on riittävä vain, jos jälkihoitotoimenpiteiden suorittamisesta aiheutuvat kustannukset, mukaan lukien arvonlisävero, voidaan vakuudella maksaa. Tästä asiastahan on käyty oikeuttakin, ja hallinto-oikeuden päätöksessä todetaan nimenomaisesti se, että vakuuden on katettava myös arvonlisävero, ja nyt tällä lakiesityksellä tämä arvonlisävero tästä poistetaan.

On myös kyseenalaista, onko tämä esitys sopusoinnussa kaivannaisjätedirektiivin kanssa. Direktiivissä on määrätty vakuuden suuruuden määrittämisestä liittyvistä kertoimista, joita tällä esityksellä nyt käytännössä muutetaan, kun mitoittamisessa ei enää huomioitaisi arvonlisäveroa. Riskinä onkin, että tämä lakimuutos vie Suomen EU:n rikkomusmenettelyyn. Lisäksi on myös se mahdollista, että tätä alvin poistamista voidaan tulkita kiellettynä valtiontukena, koska tietyn alan toiminnanharjoittajan kohdalla nyt lähdetään siitä, että valtio kattaisi osan niistä kustannuksista, jotka tulisi kattaa vakuudella. Esityksen yhdenmukaisuutta tämän EU:n valtiontukilainsäädännön kanssa ei olekaan selvitetty.

Tämä esitys siis todellakin on hyvin monella tapaa ongelmallinen, ja en pidä millään tavalla perusteltuna sitä, että me voisimme nyt kaivosyhtiöiden vastuuta tällä tavalla vähentää, varsinkin kun tiedämme, että meillä ei ole ihan yksi tai kaksi tapausta, jossa nämä kai-

vosyhtiöiden sotkut ovat jääneet siivoamatta ja ne ovat kaatuneet valtiolle. Siksi se, että niitä vakuuksia korotettiin ja laajennettiin niin, että ne todellakin kattavat sen tarvittavan määrän, oli erittäin perusteltua, ja nyt tällä lakiesityksellä sitä heikennetään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

20.11 **Hanna Räsänen kesk:** Arvoisa puhemies! Tulen itse kaivoskaupunki Outokummusta, ja meille outokumpulaisille kaivoksen tuomat niin hyödyt kuin haitatkin ovat myös varsin selviä ja konkreettisia. Meillä on siellä vanha Outokummun kaivosalue, ja nythän sinne kaivosalueelle ollaan pitkän aikaa oltu suunnittelemassa FinnCobaltin uutta kaivoshanketta, joka toisi Outokumpuun myös uusia työpaikkoja. Meillähän on Outokummussa siellä vanhalla kaivosalueella tämmöinen Outolampi, mikä on ollut myös Ylen uutisissa. Tämä Outolammen historiahan on kovin surullinen, koska se jäi sieltä vanhalta kaivosalueelta, ja nyt jos tämä uusi kaivosyhtiö tulisi Outokumpuun, niin se ottaisi vastatakseen myös tämän Outolammen ja sen vanhan kaivosalueen ja tavallaan niitä vastuita siirtyisi sitten tälle uudelle kaivosyhtiölle. Me outokumpulaiset päättäjät olemmekin olleet varsin myötämielisiä tämän uuden kaivoksen tulemista kohtaan.

Mutta tässä yhteydessä nyt käytän tilaisuuden hyväkseni kysyäkseni ministeriltä sitten näistä meidän Outokummun muista haasteista tämän vanhan kaivoksen suhteen. Eli silloin ennen aikaan, kun kaivos toimi Outokummussa, sitä louhittua sivumalmia käytettiin vain normaalissa maarakentamisessa. Nythän meillä Outokummun kaupungin alueella lähestulkoon kaikki kaupunkikeskuksen tiepohjat ja muut tämmöiset alueet on rakennettu sillä vanhalla malmijätteellä. Nykyaikanahan katsotaan, että se on sitten ongelmajätettä, ja me olemme Outokummun kaupungin kanssa jääneet varsin yksin tämän asian kanssa. Olen ottanut yhteyttä ministeriinkin tämän asian tiimoilta, ja olemme ottaneet moneen eri suuntaan — itse asiassa joululahjarahahakemuskin on nyt vetämässä siitä — että saisimme kaupungille apua tämän ongelman kanssa, koska tilanne on se, että me emme pysty peruskorjaamaan katualueita, kun tulee niin kohtuuttoman kalliiksi nostaa se maa sieltä ylös ja kuljettaa jonnekin jätekaatopaikalle. Tilannehan on se, että jos se maa on siinä paikallaan, niin se saa olla siinä paikallaan, siihen voidaan laittaa uusia rakenteita päälle, mutta jos ne kivet nostetaan pois siitä maasta, niin se muuttuu sillä hetkellä ongelmajätteeksi. Tämä on todella suuri haaste meille outokumpulaisille. Kysyisinkin ministeriltä tästä tässä vaiheessa, koska todellakin olemme myös kaivosmyönteinen kaupunki ja haluamme sen uuden kaivoksen sinne, mutta on aika kohtuutonta, että outokumpulaiset veronmaksajat joutuisivat maksamaan sitten nämä vanhat kaivoksen haasteet tai kadut jäisivät korjaamatta sitä varten, että meillä ei ole varaa Outokummussa korjata niitä. Onko näihin vanhoihin kaivosjätemaihin tulossa nyt mitään vastausta tällaisille vastaaville paikkakunnille kuin Outokumpu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, yksi minuutti, olkaa hyvä.

20.14 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä itse asiassa äskeisessä tilanteessa... Äskeisessä keskustelun kohdassa puhuttiin näistä vanhoista, joita vielä eivät tämän ympäristövastuurahaston maksut ikään kuin kata, esimerkiksi näitä konkurssiin menneitä tai Suomesta poistuneita kaivoksia tai muita, jotka ovat pilanneet ympäristöjä, jotka jäävät sitten valtion tai kuntien harteille. Tämä Ou-

tokummun tilanne toki nyt näiltä osin sitten olisi erilainen, eli tässähän kysymys on enemmän siitä, miten voitaisiin määritellä, että tämä tämmöinen ei olisi enää jätettä, jos se siellä kerran nostettaisiin. Tähän on meillä erilaisia menettelyjä sekä Euroopan unionissa nyt kiertotalousasetuksen myötä mutta kyllä meillä Suomessakin tehdään sitä työtä, jolloin me arvioidaan nimenomaan tätä, miten sen statuksen, ettei se enää ole jätettä, saamista voitaisiin helpottaa. Tämä kaivannaisjäteasia, eli jos kaikkea sitä sivuainesta, mitä sieltä tulee, jätteenä haluaa ajatella, on meillä se suurin syy siihen, miksi meidän kiertotalousaste on niin valtavan alhainen. Jos sitä voitaisiin hyödyntää turvallisesti myös muussa rakentamisessa helpommin, niin uskoisin, että me pystyttäisiin parantamaan meidän kiertotalousastetta ihan merkittävällä tavalla. Siitä varmasti hyötyisivät taloudellisesti niin kunnat kuin muutenkin suomalaiset paikalliset yrittäjät hyödyntämällä sitä paikallista varaa siellä, mikä on syntynyt.

Toivotaan, että tätä saadaan nyt eteenpäin vietyä niin Suomessa kuin EU:ssa, jotta tämä jatkossa helpottuisi, mutta toki totta kai sillä varauksella, että jos aidosti on haitallista tai terveydelle vaarallista, niin sellainen aines tietysti pitää poistaa.

Tähän kyseiseen asiaan tällä esityksellä nyt ei ole merkitystä, mutta tämä liittyy enemmän sitten tähän, miten pystymme hyödyntämään paremmin näitä erilaisia sivuvirtoja, vaikka se kaivos olisikin poistettu, tai myös siinä tilanteessa, että siellä kaivos olisikin vielä toiminnassa, niin että sieltäkin silloin niitä sivuvirtoja voisi hyödyntää paremmin jatkossa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.